

UZASADNIENIE

Decyzją z 29.06.2017 r. o ponownym ustaleniu wysokości policyjnej renty rodzinnej, Dyrektor Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w W. ponownie ustalił wysokość świadczeń W. G. po zmarłym renciście od 1.10.2017 r. W treści decyzji wskazano, że podstawę wymiaru świadczenia, jakie przysługiwało zmarłemu stanowi kwota 4.516,20 zł, a emerytura, od której naliczana jest renta rodzinna stanowi 63,27% podstawy wymiaru zmarłego. Wysokość emerytury zmarłego, od której naliczona jest renta rodzinna została ograniczona do kwoty przeciętnej emerytury ogłoszonej przez Prezesa ZUS tj. kwoty 2069,02 zł. Wysokość renty rodzinnej dla 1 osoby uprawnionej stanowiąca 85% emerytury podlega ograniczeniu do kwoty przeciętnej renty rodzinnej tj. do kwoty 1.747,19 zł tj. przeciętnej renty rodzinnej ogłoszonej przez Prezesa ZUS, wobec tego wysokość renty rodzinnej ogranicza się do tej kwoty. Łączna kwota renty rodzinnej z uwzględnieniem dodatku pielęgnacyjnego w kwocie 209,59 zł, wynosi razem 1956,78 zł brutto.

Jako podstawę prawną decyzji wskazano przepisy - art. 24a w zw. z art. 32 ust. 1 pkt 1 ustawy z 18.02.1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. z 2016 r. poz. 708, z późn. zm., dalej: ustawa zaopatrzeniowa) oraz otrzymaną z IPN informację z 21.03.2017 r. (decyzja k. 10 akt rentowych)

Odwołanie od powyższej decyzji złożyła W. G., będąc reprezentowaną przez profesjonalnego pełnomocnika, wnosząc o zmianę zaskarżonej decyzji poprzez ustalenie, że wnioskodawczyni ma prawo do renty rodzinnej na zasadach i w wysokości ustalonej jak przed 29.06.2017 r. oraz zasądzenie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych. Zaskarżonej decyzji odwołująca się zarzuciła naruszenie: art. 24a w zw. z art. 32 ust. 1 pkt 1 ustawy zaopatrzeniowej, art. 87, art. 2, art. 67 ust. 1 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP, art. 30 oraz art. 47 Konstytucji RP w zw. z art. 8 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z 4.11.1950 r., art. 45 ust. 1 w zw. z art. 10 ust. 1 i 2 Konstytucji RP oraz art. 42 ust. 1 Konstytucji RP w zw. z art. 6 ust. 2 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z 4.11.1950 r., art. 64 ust. 1 i 2 w zw. z art. 67 ust. 1 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP w zw. z art. 1 Protokołu nr (...) do Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z 4.11.1950 r. w zw. z art. 14 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z 4.11.1950 r., art. 7, art. 77 i art. 107 §3 k.p.a. (odwołanie – k. 3-27)

W odpowiedzi na odwołanie Dyrektor Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w W., reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika, wniósł o jego oddalenie i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Uzasadniając swoje stanowisko organ rentowy wskazał, że zaskarżona decyzja została wydana na podstawie art. 24 a w zw. z art. 32 ust. 1 pkt. 1 ustawy z 18.02.1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. z 2016 r. poz. 708, z późn. zm.). Wysokość emerytury przysługującej zmarłemu L. G. (1) po otrzymaniu informacji z IPN z 21.03.2017 r. o przebiegu służby na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13 b policyjnej ustawy emerytalnej, została ponownie przeliczona na potrzeby ustalenia renty rodzinnej, a renta rodzinna wyliczona dla odwołującej – 1 osoby uprawnionej stanowiąca 85% emerytury, jaka przysługiwałaby zmarłemu (2.069,02 zł brutto) została ograniczona do kwoty 1.747,19 zł brutto, tj. kwoty przeciętnej renty rodzinnej ogłoszonej przez Prezesa ZUS, zaś łączna kwota renty rodzinnej z uwzględnieniem dodatku pielęgnacyjnego wynosi 1956,78 zł brutto. (odpowiedź na odwołanie – k. 108-110)

Postanowieniem z 17.01.2018 r. Sąd Okręgowy w Warszawie oddalił wniosek odwołującej o zabezpieczenie. (k. 113)

W piśmie procesowym z 27.02.2018 r. skarżąca wyjaśniła, że występowała do Ministra Spraw Wewnętrznych z wnioskiem w trybie art. 8a ustawy z 18.02.1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin o wyłączenie zastosowania art. 15c, art. 22a oraz art. 24a powołanej ustawy i decyzją z 11.01.2018 r. odmówiono wyłączenia stosowania wobec niej w/w przepisów. (pismo procesowe – k. 120)

Postanowieniem z 29.06.2018 r. Sąd Okręgowy w Warszawie, XIII Wydział Ubezpieczeń Społecznych na podstawie art. 177 § 1 pkt 3¹ k.p.c. zawiesił postępowanie w sprawie tj. do czasu rozstrzygnięcia przez Trybunał Konstytucyjny pytania prawnego zadanego w sprawie o sygn. akt XIII 1U 326/18 dotyczącego zgodności z Konstytucją ustawy stanowiącej podstawę obniżenia świadczenia. (postanowienie wraz z uzasadnieniem – k. 128-130)

Postanowieniem z 1.08.2022 r., Sąd Okręgowy w Warszawie, podjął zawieszono postępowanie. (postanowienie– k. 151)

Postanowieniem z 24.11.2022 r. Sąd Okręgowy w Warszawie, na podstawie art. 461 par. 3 k.p.c. przekazał sprawę do rozpoznania i rozstrzygnięcia Sądowi Okręgowemu w Łodzi. (postanowienie k. 171)

Na rozprawie z 6.03.2023 r. pełnomocnik odwołującej poparł odwołanie, a pełnomocnik pozwanej organu rentowego wniósł o oddalenie odwołania. (e – prot. z 6.03.2023 r. 00:00:25)

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

W. G. jest wdową po zmarłym mężu L. G. (1). (niesporne)

L. G. (1) urodził się (...) (niesporne)

Przebieg służby w MO zmarłego małżonka wnioskodawczynie był następujący:

W okresie od 1.08.1953 r. do 14.02.1954 r. L. G. (1) był etatowym słuchaczem w Krajowym Ośrodku (...) Ministra Bezpieczeństwa Publicznego w C.. Następnie 15.02.1954 r. pozostawał do dyspozycji Komendanta Milicji Obywatelskiej w Ł.. W okresie od 15.02.1954 r. do 30.06.1954 r. pełnił służbę w MO jako wywiadowca w Samodzielnej Sekcji A K. Miejskiej MO w Ł.. Od 1.07.1954 r. do 31.10.1954 r. pełnił służbę w MO jako milicjant dzielnicowy w XIII Komisariacie MO w Ł.. Od 1.11.1954 r. do 14.12.1954 r. był etatowym słuchaczem w Ośrodku Szkolenia Oficerów MO w S.. Od 1.09.1955 r. pełnił służbę jako dowódca plutonu Kompanii Służbowej. Od 1.11.1956 r. pełnił służbę jako kierownik referatu gospodarczego. Od 1.12.1957 r. pełnił służbę jako referent Wydziału Mundurowego, a od 1.12.1958 r. jako starszy referent. Od 1.05.1968 r. pełnił służbę jako inspektor Wydziału (...), a od 1.08.1970 r. jako starszy inspektor Wydziału (...). Od 1.06.1975 r. pełnił służbę jako starszy inspektor (...) w (...) w Ł. aż do zakończenia służby w MO. W trakcie służby mąż wnioskodawczynie zajmował się sprawami administracyjnymi. W opinii służbowej z 16.03.1979 r. stwierdzono, że L. G. (1) z obowiązków służbowych wywiązywał się dobrze. L. G. (1) zakończył służbę w MO 31.05.1979 r. z uwagi na stan zdrowia, z powodu którego został uznany za trwale niezdolnego do pełnienia służby w MO.

Brak, w aktach osobowych z okresu służby L. G. (1) w MO skarg na męża wnioskodawczynie, brak, negatywnych ocen jego postawy, zachowań, stosunku do innych ludzi, w aspekcie naruszania praw człowieka, godności ludzkiej, poniżania, szykanowania innych osób, naruszania nietykalności, ograniczania wolności osobistej, oraz brak wskazania osób, które mogłyby ponieść – negatywne konsekwencje i działań męża wnioskodawczynie czyli osób pokrzywdzonych, poszkodowanych – działaniami lub zaniechaniami małżonka skarżącej. Z treści dokumentów osobowych wnioskodawcy nie wynika, aby podjął on w ww. okresie bez wiedzy i zgody przełożonych czynną współpracę

z osobami lub organizacjami działającymi na rzecz niepodległości Państwa Polskiego. (pismo IPN – k. 126, akta osobowe L. G. na płycie CD k. 127)

L. G. (1) otrzymał od 1.06.1979 r. prawo do emerytury milicyjnej na mocy decyzji z 13.06.1979 r. (decyzja k. 2 akt rentowych)

Decyzją z tego samego dnia przyznano L. G. (1) od 1.06.1979 r. także prawo do milicyjnej renty inwalidzkiej. (decyzja k. 4 akt rentowych)

Decyzją z 28.11.2003 r. Dyrektor Zakładu Emerytalno – Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji ustalił W. G. prawo do policyjnej renty rodzinnej w związku ze śmiercią L. G. (1). (decyzja k. 5 akt rentowych)

Z informacji Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu Oddziałowego Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej w Ł. z 27.02.2017 r. wynika, że L. G. (1) w okresie od 1.08.1953 r. do 14.12.1954 r. pełnił służbę na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. z 2016 r. poz. 708, z późn. zm.).

(informacja IPN – k. 7 akt rentowych)

Odwołująca wystąpiła do ministra właściwego do spraw wewnętrznych z wnioskiem o wyłączenie w stosunku do niej w trybie art. 8 a ustawy emerytalnej stosowania art. 15 c, art. 22a, czy też art. 24 a tej ustawy i uzyskała decyzję odmowną z 11.01.2018 r. (decyzja k. 121)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie powołanych dowodów, na które składały się dokumenty z akt rentowych oraz zawarte w aktach osobowych L. G. (1). Strony postępowania nie zakwestionowały zebranego w sprawie materiału dowodowego w zakresie zgromadzonej dokumentacji, dlatego należało przyjąć wiarygodność zawartych w niej treści. Podkreślić w tym miejscu należy, że organ rentowy nie przedstawił w toku procesu żadnych rzetelnych dowodów na okoliczność przestępczej działalności L. G. (1) w okresie w spornym okresie pełnienia służby w MO. Analiza akt osobowych wskazuje zaś, że L. G. (1) nie dopuścił się żadnych czynów, które byłyby podstawą do ponownego przeliczenia wysokości jego emerytury, a w konsekwencji przysługującej skarżącej renty rodzinnej.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje :

Odwołanie zasługuje na uwzględnienie.

Podstawą prawną zaskarżonej decyzji organu rentowego o ponownym ustaleniu wysokości renty rodzinnej wnioskodawczyni, skutkującą obniżeniem tego świadczenia, był przepis art. 24a w zw. z art. 13b ustawy z 18.02.1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej, (...)Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 708) – zwanej dalej „ustawą zaopatrzeniową”, wprowadzone ustawą z dnia 16.12.2016 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. poz. 2270), zwaną dalej „drugą ustawą dezubekizacyjną”.

Zgodnie z art. 15c ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej: w przypadku osoby, która pełniła służbę na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b, i która pozostawała w służbie przed dniem 2 stycznia 1999 r., emerytura wynosi

0% podstawy wymiaru – za każdy rok służby na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b i 2, 6% podstawy wymiaru – za każdy rok służby lub okresów równorzędnych ze służbą, o których mowa w art. 13 ust. 1 pkt 1, 1a oraz 2-4.

Przepisy art. 14 i art. 15 ust. 1-3a, 5 i 6 stosuje się odpowiednio. Emerytury nie podwyższa się zgodnie z art. 15 ust. 2 i 3, jeżeli okoliczności uzasadniające podwyższenie wystąpiły w związku z pełnieniem służby na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b (ust. 2).

Zgodnie zaś z art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej, wysokość emerytury ustalonej zgodnie z ust. 1 i 2 nie może być wyższa, niż miesięczna kwota przeciętnej emerytury wypłaconej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, ogłoszonej przez Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Przepis art. 15 c ustawy zaopatrzeniowej wyłącza możliwość uwzględnienia przy ustalaniu wysokości świadczenia okresów służby na rzecz totalitarnego państwa, jednocześnie ustawowo ustanawia górną, nieprzekraczalną granicę wysokości świadczenia niezależnie od długości okresu „służby na rzecz totalitarnego państwa.”

Stosownie natomiast do treści art. 24a ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej, w przypadku renty rodzinnej przysługującej po osobie, która pełniła służbę na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b, i która pozostawała w służbie przed dniem 2 stycznia 1999 r., renta rodzinna przysługuje na zasadach określonych w art. 24, z zastrzeżeniem, iż wysokość renty rodzinnej ustala się na podstawie świadczenia, które przysługiwało lub przysługiwałoby zmarłemu z uwzględnieniem przepisów art. 15c lub art. 22a.

Wysokość renty rodzinnej, ustalonej zgodnie z ust. 1, nie może być wyższa niż miesięczna kwota przeciętnej renty rodzinnej wypłaconej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, ogłoszonej przez Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (ust. 2).

W celu ustalenia wysokości renty rodzinnej, zgodnie z ust. 1 i 2, organ emerytalny występuje do Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu z wnioskiem o sporządzenie informacji, o której mowa w art. 13a ust. 1. Przepisy art. 13a stosuje się odpowiednio (ust. 3).

Przepisy art. 15c i 24a ustawy zaopatrzeniowej dotyczą „osoby, która pełniła służbę na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b”. Z treści przepisu art. 13b ustawy zaopatrzeniowej wynika, iż za służbę na rzecz totalitarnego państwa uznaje służbę od dnia 22 lipca 1944 roku do dnia 31 lipca 1990 roku w wymienionych następnie cywilnych i wojskowych instytucjach i formacjach:

- 1) Resort (...) Komitetu (...);
- 2) Ministerstwo Bezpieczeństwa Publicznego;
- 3) Komitet do (...);
- 4) jednostki organizacyjne podległe organom, o których mowa w pkt 1-3, a w szczególności jednostki Milicji Obywatelskiej w okresie do dnia 14 grudnia 1954 r.;
- 5) służby i jednostki organizacyjne Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, i ich poprzedniczki, oraz ich odpowiedniki terenowe:
 - a) nadzorujące prace jednostek wypełniających zadania: wywiadowcze, kontrwywiadowcze, Służby Bezpieczeństwa, czynności operacyjno-techniczne niezbędne w działalności Służby Bezpieczeństwa, odpowiedzialne za szkolnictwo, dyscyplinę, kadry i ideowo-wychowawcze aspekty pracy w służbie bezpieczeństwa:
 - Gabinet Ministra Spraw Wewnętrznych,

- Główny Inspektorat Ministra Spraw Wewnętrznych, z wyłączeniem Zespołu do spraw Milicji Obywatelskiej w wojewódzkich komendach Milicji Obywatelskiej oraz w wojewódzkich urzędach spraw wewnętrznych,
- Wojskowa Służba Wewnętrzna Jednostek Wojskowych MSW,
- Zarząd Ochrony Funkcjonariuszy,

b) wypełniające zadania wywiadowcze i kontrwywiadowcze:

- Departament I,
- Departament II,
- Biuro Paszportów, od dnia 1 kwietnia 1964 r.,
- Biuro A,
- Biuro Szyfrów,
- Biuro (...),
- wydziały paszportów, od dnia 15 lipca 1964 r.,
- Z. O. P.,
- Inspektorat I,
- samodzielne grupy specjalne,

c) wypełniające zadania Służby Bezpieczeństwa:

- Departament Ochrony Konstytucyjnego Porządku Państwa,
- Departament Ochrony (...),
- Departament Studiów i (...),
- Departament III,
- Departament IV,
- Departament V,
- Departament VI,
- Główny Inspektorat Ochrony (...), od dnia 27 listopada 1981 r.,
- Biuro Śledcze,
- Departament Społeczno-Administracyjny,
- Biuro Studiów Służby Bezpieczeństwa,
- Biuro Rejestracji Cudzoziemców,
- Zarząd Kontroli (...) G.,

- Biuro Ochrony Rządu,
- Samodzielna Sekcja Operacyjno-Ochronna,
- Inspektorat Operacyjnej Ochrony Elektrowni (...) w Ż.,

d) wykonujące czynności operacyjno-techniczne niezbędne w działalności Służby Bezpieczeństwa:

- Biuro (...),
- Biuro (...),
- Biuro C,
- Biuro (...), w tym Zakład (...),
- Departament (...), w tym Zakład (...),
- Biuro W,
- Departament PESEL,
- Zarząd Łączności, od dnia 1 stycznia 1984 r.,
- Wydział Zabezpieczenia Operacyjnego,
- Samodzielna (...) P,
- Inspektorat A.-Informacyjny,

e) odpowiedzialne za szkolnictwo, dyscyplinę, kadry i ideowo-wychowawcze aspekty pracy w Służbie Bezpieczeństwa:

- Departament Kadr, z wyłączeniem terenowych odpowiedników jako całości w wojewódzkich, powiatowych i równorzędnych komendach Milicji Obywatelskiej oraz w wojewódzkich, rejonowych i równorzędnych urzędach spraw wewnętrznych,
- Departament (...) i (...), z wyłączeniem terenowych odpowiedników jako całości w wojewódzkich, powiatowych i równorzędnych komendach Milicji Obywatelskiej oraz w wojewódzkich, rejonowych i równorzędnych urzędach spraw wewnętrznych,
- Zarząd (...)Wychowawczy,
- Biuro Historyczne,
- Akademia Spraw Wewnętrznych, a w jej ramach kadra naukowo-dydaktyczna, naukowa i naukowo-techniczna pełniąca służbę w Wydziale (...) Państwa Akademii Spraw Wewnętrznych oraz na etatach Służby Bezpieczeństwa, a także słuchacze i studenci, którzy przed skierowaniem do Akademii Spraw Wewnętrznych pełnili służbę, o której mowa w pkt 5 i 6 oraz ust. 2 pkt 1,
- Centrum Wyszkozenia Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w L., a w jego ramach kadra naukowo-dydaktyczna, naukowa, naukowo-techniczna oraz słuchacze i studenci,
- Wyższa Szkoła (...) Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w L., a w jej ramach kadra naukowo-dydaktyczna, naukowa, naukowo-techniczna oraz słuchacze i studenci,

- Szkoła Chorążych Biura (...), a w jej ramach kadra naukowo-dydaktyczna, naukowa, naukowo-techniczna oraz słuchacze i studenci,
- Szkoła Chorążych Milicji Obywatelskiej z siedzibą w W., a w jej ramach kadra naukowo-dydaktyczna, naukowa, naukowo-techniczna oraz słuchacze i studenci,
- Wydział Pracy Operacyjnej w Ośrodku (...) w Ł., a w jego ramach kadra naukowo-dydaktyczna, naukowa oraz naukowo-techniczna,
- Samodzielna Sekcja Kadr,
- Samodzielna Sekcja Kadr i (...),
- Samodzielna Sekcja (...) i Sprawozdawczości,
- Samodzielna Sekcja O.-Organizacyjna;

6) jednostki organizacyjne Ministerstwa Obrony Narodowej i ich poprzedniczki:

- a) Informacja Wojskowa oraz podległe jej jednostki terenowe, w tym Organa informacji (...) Organizacji (...) oraz Organa informacji Wojskowego Korpusu Górniczego,
- b) Wojskowa Służba Wewnętrzna, w tym Zarząd Wojskowej Służby Wewnętrznej Korpusu (...) Wewnętrznej i W. Ochrony P. i jego poprzedniczki,
- c) Zarząd (...) S. Generalnego W. Polskiego,
- d) inne służby Sił Zbrojnych prowadzące działania operacyjno-rozpoznawcze lub dochodzeniowo-śledcze, w tym w rodzajach broni oraz w okręgach wojskowych.

Zgodnie z art. 13b ust. 2 ustawy zaopatrzeniowej, za służbę na rzecz totalitarnego państwa uznaje się również:

1) służbę na etacie:

- a) Ministra Spraw Wewnętrznych,
- b) funkcjonariusza nadzorującego służby i jednostki organizacyjne wymienione w ust. 1 pkt 5,
- c) komendanta wojewódzkiego, zastępcy komendanta wojewódzkiego, powiatowego, miejskiego lub dzielnicowego do spraw bezpieczeństwa, zastępcy komendanta wojewódzkiego, powiatowego, miejskiego lub dzielnicowego do spraw Służby Bezpieczeństwa, zastępcy szefa wojewódzkiego, rejonowego, miejskiego lub dzielnicowego urzędu spraw wewnętrznych do spraw Służby Bezpieczeństwa,
- d) zastępcy komendanta wojewódzkiego, powiatowego lub miejskiego do spraw polityczno-wychowawczych, zastępcy szefa wojewódzkiego, rejonowego lub miejskiego urzędu spraw wewnętrznych do spraw polityczno-wychowawczych,
- e) oficera szkolenia operacyjnego Służby Bezpieczeństwa w wydziałach kadr i szkolenia komend wojewódzkich Milicji Obywatelskiej oraz w wojewódzkich urzędach spraw wewnętrznych,
- f) funkcjonariusza w referacie do spraw bezpieczeństwa w wydziale kadr komendy wojewódzkiej Milicji Obywatelskiej,
- g) starszego inspektora przy zastępcy komendanta wojewódzkiego do spraw Służby Bezpieczeństwa,

h) słuchacza na kursach Służby Bezpieczeństwa, organizowanych przez jednostki i szkoły wchodzące w skład Ministerstwa Spraw Wewnętrznych;

2) okres odbywania szkolenia zawodowego w szkołach i na kursach Służby Bezpieczeństwa przez funkcjonariuszy pełniących służbę, o której mowa w pkt 1 i ust. 1;

3) okres oddelegowania funkcjonariuszy pełniących służbę, o której mowa w pkt 1 i ust. 1, do innych instytucji państwowych, w tym przeniesienia na etaty niejawne w kraju lub poza granicami Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

Zgodnie z art. 13c ustawy zaopatrzeniowej, za służbę na rzecz totalitarnego państwa nie uznaje się służby w rozumieniu art. 13b, która rozpoczęła się po raz pierwszy nie wcześniej niż w dniu 12 września 1989 r. (pkt 1) oraz której obowiązek wynikał z przepisów o powszechnym obowiązku obrony (pkt 2).

W celu ustalenia wysokości emerytury i renty rodzinnej od 1.10.2017 r., organ emerytalny został zobowiązany do wystąpienia do Instytutu Pamięi Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu z wnioskiem o sporządzenie informacji, o której mowa w art. 13a ust. 1. (art. 15c ust. 4 i art. 24a ust. 3) ustawy zaopatrzeniowej. Z treści art. 13a ust. 4 ustawy zaopatrzeniowej wynika, iż Informacja o przebiegu służby, o której mowa w ust. 1, zawiera:

1) dane osobowe funkcjonariusza, o których mowa w ust. 2;

2) wskazanie okresów służby na rzecz totalitarnego państwa, o których mowa w art. 13b;

3) informację, czy z dokumentów zgromadzonych w archiwach Instytutu Pamięi Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu wynika, że funkcjonariusz w tym okresie, bez wiedzy przełożonych, podjął współpracę i czynnie wspierał osoby lub organizacje działające na rzecz niepodległości Państwa Polskiego.

Przedmiotowa informacja o przebiegu służby, jest równoważna z zaświadczeniem o przebiegu służby sporządzanym na podstawie akt osobowych przez właściwe organy służb, o których mowa w art. 12 (art. 13a ust. 5 ustawy zaopatrzeniowej).

Organ rentowy, będąc związanym informacją z IPN z 21.03.2017 r., w której wskazano, że w okresie od 1.08.1953 r. do 14.12.1954 r. L. G. (1) pełnił służbę na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b ustawy zaopatrzeniowej, ustalił ponownie odwołującej się od 1.10.2017 r. wysokość renty rodzinnej po uprzednim przeliczeniu wysokości emerytury zmarłego. Tymczasem, postępowanie przed sądem (na skutek odwołania od decyzji organu rentowego) nie podlega ograniczeniom dowodowym, co wynika wprost z art. 473 k.p.c., zatem każdy fakt może być dowodzony wszelkimi środkami, które Sąd uzna za pożądane, Sąd nie jest związany środkami dowodowymi dla dowodzenia przed organami rentowymi. Okoliczności mające wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokość mogą być udowadniane wszelkimi środkami dowodowymi przewidzianymi w Kodeksie postępowania cywilnego (por. wyrok Sądu Najwyższego z 8 kwietnia 1999 r., II UKN 69/98, OSNP 2000/11/439). Informacja o przebiegu służby jest dokumentem urzędowym w rozumieniu art. 244 k.p.c. i mogą być przeprowadzone przeciwko niej przeciwdowody. „Sąd ubezpieczeń społecznych, rozpoznający sprawę w wyniku wniesienia odwołania od decyzji Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w W. w sprawie ponownego ustalenia (obniżenia) wysokości emerytury policyjnej byłego funkcjonariusza Służby Bezpieczeństwa, nie jest związany treścią informacji o przebiegu służby w organach bezpieczeństwa państwa przedstawionej przez Instytut Pamięi Narodowej zarówno co do faktów (ustalonego w tym zaświadczeniu przebiegu służby), jak i co do kwalifikacji prawnej tych faktów (zakwalifikowania określonego okresu służby jako służby w organach bezpieczeństwa państwa) – vide: postanowienie SN z 9.12.2011 r., II UZP 10/11, OSNP 2012, nr 23-24, poz. 298).

Ustawa zmieniająca z 2016 r. ustawę zaopatrzeniową jest tzw. drugą ustawą dezubekizacyjną. Pierwsza ustawa dezubekizacyjna tj. ustawa z 23.01.2009 r. o zmianie ustawy zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin oraz ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa

Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz.U. z 2009 r. Nr 24, poz. 145) wprowadziła do ustawy zaopatrzeniowej art. 15b, którego przepis ust. 1 stanowił, że w przypadku osoby, która pełniła służbę w organach bezpieczeństwa państwa, o których mowa w art. 2 ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów, i która pozostawała w służbie przed dniem 2.01.1999 r., emerytura wynosi:

- 1) 0,7% podstawy wymiaru – za każdy rok służby w organach bezpieczeństwa państwa w latach 1944-1990;
- 2) 2,6 % podstawy wymiaru - za każdy rok służby lub okresów równorzędnych ze służbą, o których mowa w art. 13 ust. 1 pkt 1, 1a oraz pkt 2-4.

Organami bezpieczeństwa państwa, w których służba skutkowałą zastosowaniem mniej korzystnego wskaźnika w wysokości 0,7% podstawy wymiaru za każdy rok służby – zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z 18.10.2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 2141), do której odwołał się ustawodawca były:

- 1) Resort (...) Komitetu (...);
- 2) Ministerstwo Bezpieczeństwa Publicznego;
- 3) Komitet do (...);
- 4) jednostki organizacyjne podległe organom, o których mowa w pkt 1-3, a w szczególności jednostki Milicji Obywatelskiej w okresie do dnia 14 grudnia 1954 r.;
- 5) instytucje centralne Służby Bezpieczeństwa Ministerstwa Spraw Wewnętrznych oraz podległe im jednostki terenowe w wojewódzkich, powiatowych i równorzędnych komendach Milicji Obywatelskiej oraz w wojewódzkich, rejonowych i równorzędnych urzędach spraw wewnętrznych;
- 6) Akademia Spraw Wewnętrznych;
- 7) Z. O. P.;
- 8) Zarząd Główny (...) Wewnętrznej jednostek wojskowych Ministerstwa Spraw Wewnętrznych oraz podległe mu komórki;
- 9) Informacja Wojskowa;
- 10) Wojskowa Służba Wewnętrzna;
- 11) Zarząd (...) S. Generalnego W. Polskiego;
- 12) inne służby Sił Zbrojnych prowadzące działania operacyjno-rozpoznawcze lub dochodzeniowo-śledcze, w tym w rodzajach broni oraz w okręgach wojskowych;

Zgodnie z art. 2 ust. 3 ww. ustawy, jednostkami Służby Bezpieczeństwa, w rozumieniu ustawy, są te jednostki Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, które z mocy prawa podlegały rozwiązaniu w chwili zorganizowania Urzędu Ochrony Państwa, oraz te jednostki, które były ich poprzedniczkami.

Ówczesna nowelizacja skutkowałą obniżeniem emerytury funkcjonariuszy organów bezpieczeństwa począwszy od 1.01.2010 r.

W orzecznictwie jednoznacznie stwierdzono, że tak obniżone świadczenie może być niższe od 40% podstawy jego wymiaru, uznając równocześnie, że art. 15b ustawy nowelizującej z 2009 r. nie naruszył zasady równości

lub proporcjonalności świadczeń, bowiem tak uzyskane przywileje nie podlegają ochronie z racji działań ukierunkowanych na zwalczanie przyrodzonych praw człowieka i tym samym funkcjonariusze nie mają prawa podmiotowego ani tytułu moralnego domagania się utrzymania przywilejów zaopatrzeniowych za okresy zniewalania dążeń niepodległościowych (zob. uchwałę SN z 3.03.2011 r., II UZP 2/11, OSN 2011 nr 15-16, poz. 210).

W pierwszej ustawie dezubekizacyjnej, w celu wskazania kręgu podmiotowego, do którego odnosi się nowelizacja ustawy zaopatrzeniowej ustawodawca użył zwrotu „osoby, która pełniła służbę w organach bezpieczeństwa państwa”, dalej odwołując się do przepisu art. 2 ustawy z 18.10.2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów, który wymieniał określone instytucje i formacje. Zwrot „osoba, która pełniła służbę w organach bezpieczeństwa państwa” wyraźnie wskazuje, że dotyczy on każdego funkcjonariusza, który pełnił służbę w wyszczególnionych w art. 2 ww. ustawy instytucjach i formacjach. W drugiej ustawie dezubekizacyjnej ustawodawca wprowadził pojęcie „osoby, która pełniła służbę na rzecz totalitarnego państwa”. Mając na uwadze jedną z zasad techniki prawodawczej, zawartą w § 10 załącznika do rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z 20.06.2002 r. w sprawie „Zasad techniki prawodawczej” (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 283), według której: do oznaczenia jednakowych pojęć używa się jednakowych określeń, a różnych pojęć nie oznacza się tymi samymi określeniami, stwierdzić należy, iż pojęcie „osoby, która pełniła służbę w organach bezpieczeństwa państwa” nie jest pojęciem tożsamym z pojęciem „osoby, która pełniła służbę na rzecz totalitarnego państwa”. Nie obowiązuje także zasada wskazująca, iż osoba, która pełniła służbę w organach bezpieczeństwa państwa pełniła jednocześnie służbę na rzecz totalitarnego państwa”, aczkolwiek nie jest wykluczony oczywiście zbieg tych pojęć w stosunku do danej osoby.

W niniejszym postępowaniu koniecznym stało się ustalenie, czy L. G. (1) w okresie od 1.08.1953 r. do 14.12.1954 r. „pełnił służbę na rzecz totalitarnego państwa”.

Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy: „kryterium "służby na rzecz totalitarnego państwa" określone w art. 13b ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej powinno być oceniane na podstawie wszystkich okoliczności sprawy, w tym także na podstawie indywidualnych czynów i ich weryfikacji pod kątem naruszenia podstawowych praw i wolności człowieka.” – vide: uchwała SN z 16.09.2020 r., III UZP 1/20, LEX nr 3051750. Sam fakt przynależności funkcjonariusza do wymienionych w przepisie art. 13b ustawy zaopatrzeniowej instytucji lub formacji (kryterium formalne) nie jest zatem wystarczający do uznania, iż dany funkcjonariusz taką służbę pełnił.

W uzasadnieniu uchwały z 16.09.2020 r., III UZP 1/20, Sąd Najwyższy wskazał na pojęcie "służby na rzecz totalitarnego państwa" sensu stricto i largo i wyjaśnił, iż „pojęcie sensu stricto powinno objąć lata 1944-1956 i wiązać się wyłącznie z miejscem pełnienia służby, o ile oczywiście nie zostaną wykazane przez zainteresowanego przesłanki z art. 15c ust. 5 ustawy z 1994 r. lub w informacji o przebiegu służby, wskazane zostaną okoliczności z art. 13a ust. 4 pkt 3 ustawy z 1994 r.

Pojęcie sensu largo obejmie zaś okres wskazany w art. 13b, czyli łączy w sobie cechy okresu totalitarnego i posttotalitarnego (autorytarnego) oraz pierwszego okresu po transformacji, to jest od utworzenia rządu T. M.. W tym ujęciu zakres podmiotowy ustawy jest szeroki, gdyż odnosi się przede wszystkim do funkcjonariuszy, którzy pozytywnie zostali zweryfikowani 30 lat temu i dziś są beneficjentami systemu emerytalnego. Tak interpretowane pojęcie zostanie ukierunkowane na funkcje, jakie pełnił i zadania, jakie podczas służby wykonywał funkcjonariusz. Z uzasadnienia uchwały SN z 16.09.2020 r., III UZP 1/20, wynika jednoznacznie, iż „stwierdzenie pełnienia służby na rzecz totalitarnego państwa w okresie od 22.07.1944 r. do 31.07.1990 r. nie może być dokonane wyłącznie na podstawie informacji Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (kryterium formalnej przynależności do służb), lecz na podstawie wszystkich okoliczności sprawy, w tym także na podstawie indywidualnych czynów i ich weryfikacji pod kątem naruszenia podstawowych praw i wolności człowieka służących reżimowi komunistycznemu (art. 13b ust. 1 w związku z art. 13a ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej). Nie bez znaczenia pozostaje także długość okresu pełnienia służby, jej historyczne umiejscowienia w okresie od 22.07.1944 r. do 31.07.1990 r., miejsce pełnienia służby, zajmowane stanowiska czy stopień służbowy.”

Służbą na rzecz totalitarnego państwa będzie więc taka służba, która polega na realizowaniu i wdrażaniu totalitarnej funkcji państwa. Będzie to więc służba w określonych formacjach, ale tylko taka, która w wymiarze faktycznym będzie polegała na zwalczaniu wszelkich przejawów sprzeciwu wobec rządzącej wówczas klasy politycznej, realizująca jej cele polityczne i naruszająca podstawowe prawa i wolności człowieka. Nie będzie więc taką służbą służba polegająca na zwalczaniu pospolitej przestępczości kryminalnej (nie politycznej), która choć także jest służbą na rzecz państwa, to jednak nie ma na celu umacniania totalitarnej funkcji państwa lecz tylko (aż) zapewnienie obywatelom bezpieczeństwa w zakresie, np. ochrony życia, zdrowia lub mienia. Taka służba nie jest służbą na rzecz totalitarnego państwa.

Odnosząc powyższe rozważania do niniejszej sprawy wskazać należy, że L. G. (1) w okresie od 1. (...) do 14.12.1954 r. formalnie spełniał przesłanki do uznania, że pełnił służbę w MO w jednostkach, które zostały wymienione w art. 13b ustawy zaopatrzeniowej.

Do rozważenia pozostaje, czy jego służba w formacjach była służbą „na rzecz totalitarnego państwa”.

W niniejszej sprawie nie przedstawiono - poza samą informacją IPN o przebiegu służby - jakichkolwiek dowodów (przy czym ciężar dowodu w tym zakresie spoczywał na organie rentowym) na przestępczą działalność L. G. (1), ani nie dokonano oceny jego indywidualnych czynów przez ich weryfikację pod kątem naruszania podstawowych praw i wolności człowieka służących reżimowi komunistycznemu, wobec czego przeliczenie jego emerytury, a w konsekwencji ponowne ustalenie renty rodzinnej przysługującej W. G., nie było uzasadnione. Nie można się zgodzić z założeniem, że sam fakt pełnienia służby od 1.08.1953 r. do 14.12.1954 r. w instytucjach i formacjach wskazanych przez ustawę oznacza działalność na rzecz totalitarnego państwa, gdyż oznaczałoby to stosowanie mechanizmu odpowiedzialności zbiorowej.

Nie należy zatem apriorycznie zakładać, że każdy funkcjonariusz służb bezpieczeństwa działał na rzecz państwa totalitarnego, gdyż klóci się to z ideą sprawowania sądowego wymiaru sprawiedliwości, opierającą się na indywidualnej winie i pozostającą w opozycji wobec przyjętej w omawianej ustawie koncepcji odpowiedzialności zbiorowej.

W okresie od 1.08.1953 r. do 14.02.1954 r. L. G. (1) był etatowym słuchaczem w Krajowym Ośrodku (...) Ministra Bezpieczeństwa Publicznego w C.. Od 15.02.1954 r. pozostawał do dyspozycji Komendanta Milicji Obywatelskiej w Ł.. W okresie od 15.02.1954 r. do 30.06.1954 r. pełnił służbę w MO jako wywiadowca w Samodzielnej Sekcji A K. Miejskiej MO w Ł.. Od 1.07.1954 r. do 31.10.1954 r. pełnił służbę w MO jako milicjant dzielnicowy w XIII Komisariacie MO w Ł.. Od 1.11.1954 r. do 14.12.1954 r. był etatowym słuchaczem w Ośrodku Szkolenia Oficerów MO w S.. Od 1.09.1955 r. pełnił służbę jako dowódca plutonu Kompanii Służbowej. Od 1.11.1956 r. pełnił służbę jako kierownik referatu gospodarczego. Od 1.12.1957 r. pełnił służbę jako referent Wydziału Mundurowego, a od 1.12.1958 r. jako starszy referent. Od 1.05.1968 r. pełnił służbę jako inspektor Wydziału (...), a od 1.08.1970 r. jako starszy inspektor Wydziału (...). Od 1.06.1975 r. pełnił służbę jako starszy inspektor (...) w (...) w Ł. aż do zakończenia służby w MO.

Analiza akt osobowych L. G. (1) nie doprowadziła do wniosku, aby dopuścił się on przestępczej działalności w trakcie pełnienia służby w spornym okresie.

Organ emerytalny nie zgłaszał żadnych wniosków dowodowych, mających na celu wykazać okoliczności przeciwne. Organ nie wykazał, iż zmarły dopuszczał się czynów naruszających podstawowe prawa i wolności człowieka, nie przedstawił konkretnych osób pokrzywdzonych bezprawnie przez danego funkcjonariusza, nie przedłożył dowodów, iż L. G. (1) w sposób oczywisty wspierał, propagował, utożsamiał się z zasadami państwa totalitarnego. W ocenie Sądu, pełnienie służby w konkretnych jednostkach nie przesądziło w tym indywidualnym przypadku, że L. G. (1) dopuścił się przestępczej działalności

W ocenie Sądu, zarzut bycia uczestnikiem bezprawia poprzez służbę na rzecz totalitarnego państwa czyniony był w stosunku do L. G. (1) w sposób zbiorowy, bez badania jego indywidualnej winy i popełnionych czynów.

Mając powyższe na uwadze, Sąd na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., zmienił zaskarżoną decyzję i zobowiązał Dyrektora Zakładu Emerytalno – Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w W. do przeliczenia policyjnej renty rodzinnej W. G. z pominięciem art. 15c ust. 1,2 i 3 oraz 24a ustawy z 18.02.1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej, (...)Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin w brzmieniu z 2016 r., tj. według zasad uprzednio obowiązujących od daty wskazanej w zaskarżonej decyzji tj. od 1.10.2017 r.

W punkcie 2 sentencji wyroku Sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22.10.2015 r. – sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz.U. z 2018r., poz. 265) ustalając zasądzone na rzecz wnioskodawczyni jako strony wygrywającej n/n proces koszty zastępstwa radcowskiego na kwotę 180 zł.